

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

SBO De Wijngaard

Plaats : Huizen
BRIN nummer : 04FL|C1
Onderzoeksnummer : 293246
Datum onderzoek : 13 juni 2017
Datum vaststelling : 24 augustus 2017

SAMENVATTING

SBO De Wijngaard heeft haar kwaliteit op orde en de inspectie handhaaft het basisarrangement.

De inspectie heeft alle negen onderzochte standaarden minimaal als voldoende beoordeeld. Voor de standaarden pedagogisch klimaat, kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur krijgt De Wijngaard het oordeel goed.

Wat gaat goed?

De Wijngaard biedt haar leerlingen onderwijs in een aantrekkelijke en uitdagende leeromgeving. De lessen zijn logisch opgebouwd, kennen een duidelijke structuur en leerlingen doen in de meeste lessen actief mee. Leraren houden de leerlingen betrokken door activerende werkvormen in te zetten. De leerlingen krijgen bovendien les in een prettig, herkenbaar en ondersteunend pedagogisch klimaat waarin zij zich gezien voelen door de leraren. Per leerling zijn de specifieke leerbehoeften, het uitstroomniveau en het bijbehorend beredeneerd aanbod vastgelegd in een ontwikkelingsperspectief.

Hoewel de inspectie de cognitieve eindresultaten van de school niet beoordeelt, omdat voor het SBO nog geen definitieve normen zijn vastgesteld, valt op dat de school de afgelopen jaren ruim boven de voorlopige normen scoort.

De Wijngaard werkt opbrengstgericht en heeft ambitieuze doelstellingen. De directie en bestuur hebben een stelsel van kwaliteitszorg ingericht van waaruit zij zicht houden op de onderwijskwaliteit. De teamleden zijn ambitieus en werken gezamenlijk onder leiding van de directie aan het vernieuwen en verbeteren van het onderwijs op hun school. Voor alle verbeteringen vormen data de basis en zijn concrete en toetsbare doelen geformuleerd.

Wat kan beter?

Op SBO-scholen verdient de breedte van het taalaanbod extra aandacht. De Wijngaard is op dit gebied bezig met een inhaalslag. Een nieuwe taalmethode is dit schooljaar ingevoerd, de technisch lezen methode voor groep 3 is verouderd en wordt volgend schooljaar vernieuwd, het woordenschaanbod is voor komend schooljaar uitgewerkt en het spellingaanbod wordt momenteel onderzocht.

De kwaliteit van de uitleg kan aan kracht winnen door deze schoolbreed doelgerichter en soms uitdagender te maken en de geplande afstemming op verschillen tussen leerlingen beter te benutten. Daarin zijn nog te grote verschillen gezien.

Wat moet beter?

De school voldoet aan de deugdelijkheidseisen behorend bij de negen standaarden die de inspectie heeft onderzocht.

1 INLEIDING

Wat voor onderzoek heeft de inspectie gedaan?

Volgens de wet moeten alle scholen eens in de vier jaar door de inspectie worden bezocht. Vanaf januari 2015 krijgen alle scholen die daarvoor in aanmerking komen een onderzoek met een concept-waarderingskader. Dit kader is in juni 2016 bijgesteld. Vanaf 24 oktober 2016 krijgen scholen een onderzoek met dit bijgestelde onderzoekskader voor 2017; zo ook SBO De Wijngaard.

Voor meer informatie over het nieuwe toezicht en de opzet van de vernieuwde kwaliteitsonderzoeken en het nieuwe onderzoekskader, zie de website van de inspectie www.onderwijsinspectie.nl.

SBO De Wijngaard is opgenomen in de steekproef voor het Stelselonderzoek 2016-2017. In dit onderzoek verzamelen wij extra gegevens over het onderwijsstelsel. Dit betekent dat de inspectie 9 standaarden heeft onderzocht en extra gegevens heeft verzameld over burgerschap en sociale integratie.

Op 13 en 15 juni 2017 hebben de volgende onderzoeksactiviteiten plaatsgevonden:

- een documentenanalyse;
- een presentatie door de school;
- gesprekken met verschillende groepen belanghebbenden: directie, intern begeleider, leraren, ouders en leerlingen;
- observaties van de onderwijspraktijk in een aantal groepen (OB 1-2, OB 3, BB 1 en MB 3). Deze observaties hebben wij samen met een observant van de school uitgevoerd.

Aan het eind van de onderzoeksdag op 15 juni hebben we een feedbackgesprek gevoerd met het bestuur, de schoolleiding, de intern begeleider en de leraren van de school. In dit gesprek zijn de bevindingen en oordelen van de inspectie besproken en heeft de school aangegeven wat zij gaat doen met deze bevindingen.

Naast de beoordeelde standaarden hebben wij enkele aanvullende wettelijke aspecten beoordeeld. Wanneer niet voldaan is aan één of meer van deze artikelen, geven wij dat aan in paragraaf 3.2.

Leeswijzer

Hierna volgt eerst de conclusie van het onderzoek op SBO De Wijngaard. Hoofdstuk 3 geeft per kwaliteitsgebied de resultaten van het onderzoek. In hoofdstuk 4 is de reactie van het bestuur op het onderzoek en de rapportage opgenomen.

2 HOOFDCONCLUSIE

De Wijngaard is een school voor speciaal basisonderwijs met acht groepen van maximaal 16 leerlingen. Sinds dit schooljaar krijgen de leerlingen in een nieuw gebouw onderwijs. De afgelopen jaren hebben meerdere wisselingen in het team plaatsgevonden. De huidige directeur is nu voor het tweede schooljaar directeur, daarvoor was zij intern begeleider op de school. Vorig schooljaar was er geen vaste intern begeleider en is met meerdere interim intern begeleiders gewerkt. Sinds dit schooljaar is de functie weer structureel ingevuld.

De afgelopen jaren is hard gewerkt aan het versterken van de doorgaande lijn in didactisch handelen en het verbeteren van zicht op ontwikkeling met het onderwijscontinuüm en ontwikkelingsperspectieven voor alle leerlingen. Maatregelen om de resultaten van technisch lezen te verbeteren zijn schoolbreed ingevoerd en het team heeft veel aandacht besteed aan leren-leren en sociaal gedrag en daar ook groepsplannen voor opgesteld.

De meeste leraren geven een duidelijke uitleg en de werksfeer in de groepen is taakgericht. De leeromgeving binnen de school is uitdagend en aantrekkelijk en het pedagogisch klimaat is prettig en ondersteunend. De leraren volgen en analyseren de ontwikkeling van de leerlingen in ruim voldoende mate. De afstemming van de lessen op de verschillen in onderwijsbehoeften van de leerlingen is gepland in de groepsplannen, maar kan in sommige groepen in de uitvoering versterkt worden.

De leerlingen die wij spraken, geven aan zich veilig en gezien te voelen en meestal met plezier naar school te gaan. De uitkomsten van de eerste veiligheidsmonitor die is afgenomen bij de leerlingen, bevestigen dit beeld. Bovendien besteedt de school veel aandacht aan het pedagogisch klimaat. De al sinds jaren gebruikte werkwijze met 'Positive Behavior Support' (PBS) is door de hele school heen herkenbaar en duidelijk als 'leefwijze van de school' aanwezig. Leerlingen en ouders bevestigen dit.

Ten slotte heeft de school goed zicht op de kwaliteit van haar onderwijs en werkt het team, onder leiding van de directeur, planmatig aan het vernieuwen en verbeteren van het onderwijs op hun school.

3 RESULTATEN ONDERZOEK SBO DE WIJNGAARD

3.1 Kwaliteitsoordelen op onderzochte standaarden

Kwaliteitsgebied	Onderwijsproces	Onvoldoende	Voldoende	Goed
OP1	Aanbod		•	
OP2	Zicht op ontwikkeling		•	
OP2SN	Zicht op ontwikkeling en begeleiding		•	
OP3	Didactisch handelen		•	

Onderwijsproces

Aanbod sluit aan bij geplande uitstroomniveau's, inhaalslag op taalaanbod
Het aanbod op De Wijngaard is gebaseerd op kerndoelen en referentieniveaus. Het aanbod sluit aan bij het niveau van de leerlingen en is ingericht aan de hand van voor hen opgestelde leerlijnen, passend bij het uitstroomniveau per leergebied. Deze leerlijnen zijn uitgewerkt in arrangementen per leergebied en vastgelegd in de groepsplannen. Per leerling zijn de specifieke leerbehoeften, het uitstroomniveau, de uitstroombestemming en het bijbehorend beredeneerd aanbod vastgelegd in een ontwikkelingsperspectief. Op SBO-scholen verdient de breedte van het taalaanbod extra aandacht. De Wijngaard is op dit gebied bezig met een inhaalslag. De nieuwe taalmethode is halverwege vorig schooljaar ingevoerd, de technisch lezen methode voor groep 3 is verouderd en wordt volgend schooljaar vernieuwd, het woordenschaataanbod is voor komend schooljaar uitgewerkt en het spellingaanbod wordt momenteel onderzocht. Bij de kleuters vormen de leerlijnen en doelen, uitgewerkt in de gekozen methode en het kleutervolgsysteem, het uitgangspunt van de dagelijkse lessen. Voor sociaal gedrag en burgerschap is schoolbreed een herkenbaar aanbod dat is uitgewerkt in de schoolstandaard en het groepsplan leren-leren en sociaal gedrag. Een logische volgende stap is deze groepsplannen te verbinden aan de didactische groepsplannen.

Zorgstructuur staat, vervolgstap is nog meer verbinding met de dagelijkse praktijk

De afgelopen periode hebben de intern begeleider en het team veel geïnvesteerd in het verbeteren van het zicht op de ontwikkeling van de leerlingen om vervolgens hun onderwijs daarop af te stemmen.

Hierin is een duidelijke doorgaande lijn herkenbaar. De Wijngaard volgt en evalueert de ontwikkeling van alle leerlingen aan de hand van korte en lange termijndoelen die zijn vastgelegd in de ontwikkelingsverwachting (kleuters) en ontwikkelingsperspectieven (vanaf OB3) zoals ook hierboven beschreven is. Hierin is een duidelijke schoolbrede aanpak herkenbaar. Het team heeft de schoolstandaarden, uitgewerkt in arrangementen en groepsplannen, nu voor alle leergebieden bepaald.

Aan de hand van toetsen, observaties en terugkoppeling van opdrachten, verzamelt de school informatie over de kennis en vaardigheden van haar leerlingen. De leraren leggen veel gegevens over de ontwikkeling van hun leerlingen vast, zij volgen de ontwikkeling van hen in ruim voldoende mate en zoeken naar verklaringen als de ontwikkeling van leerlingen tegenvalt of stagneert. De afstemming van de lessen op de onderwijsbehoeften van de leerlingen is duidelijk uitgewerkt per vakgebied, maar kan in een enkele groep sterker uitgevoerd worden.

Positief leerklimaat, kwaliteit uitleg en afstemming instructie nog te verbeteren

De lessen zijn logisch opgebouwd en kennen een duidelijke structuur. Door de hele school heen zijn herkenbare routines en duidelijke afspraken zichtbaar. Leraren geven veel positieve feedback aan de leerlingen, vaak is dit gericht op gedrag, minder op het leerproces. Het niveau van de lessen sluit aan bij het beoogde eindniveau. De leerlingen zijn actief aan het werk en betrokken bij de les. De leraren zetten hiervoor afwisselende werkvormen in. De effectiviteit hiervan op het leren kan nog verbeteren, nu lijken de werkvormen vooral op gedrag en/of samenwerken gericht.

In de vier bezochte groepen hebben we wel verschillen gezien in de uitleg van leraren en in de manier waarop leraren de verlengde instructie benutten. Het door de school gekozen instructiemodel is in alle lessen duidelijk herkenbaar, de volgende fase is de verschillende stappen uit het model betekenisvoller te maken zoals het doel van de les bespreken of het feedback geven als afsluiting van de les. De school besteedt veel aandacht aan leren-leren, een volgende stap kan zijn dit meer te verbinden aan de inhoud en schoolbreed een doorgaande lijn in zelfstandig werken te ontwikkelen. Ook hierin zijn verschillen gezien.

Kwaliteitsgebied Schoolklimaat	Onvoldoende	Voldoende	Goed
SK1 Veiligheid		•	
Kwaliteitsgebied Schoolklimaat	Kan beter	Voldoende	Goed
SK2 Pedagogisch klimaat			•

Schoolklimaat

Veel inspanningen in samenhang om veiligheid van de leerlingen te waarborgen
De Wijngaard heeft een actueel veiligheidsplan gericht op het voorkomen én afhandelen van incidenten. De school verricht veel samenhangende inspanningen om de sociale veiligheid van leerlingen te waarborgen. Zij voldoet aan het, sinds dit schooljaar verplichte, wettelijke vereiste om jaarlijks de veiligheid en het welbevinden van de leerlingen te monitoren met een gestandaardiseerd instrument. Ook heeft De Wijngaard een sociale veiligheidscoördinator, zij heeft de opleiding net afgerond. De invulling wordt momenteel uitgewerkt. Daarnaast kent de school een gedragsteam waar incidenten worden besproken en geanalyseerd op schoolniveau, daaraan worden ook vervolgacties verbonden, bijvoorbeeld voor het toezicht op het plein. In het kader van veiligheid heeft De Wijngaard ook regelmatig contact met de buurt en de wijkcoach. De leerlingen die wij spraken, geven aan zich veilig te voelen en met plezier naar school te gaan. De gekozen werkwijze met 'Positive Behavior Support' (PBS) is door de hele school heen herkenbaar en duidelijk als 'leefwijze van de school' aanwezig. Leerlingen en ouders bevestigen dit.

Positieve en prettige sfeer

Op De Wijngaard heerst een positieve en prettige sfeer. Het nieuwe gebouw en de inrichting ervan dragen hier ook duidelijk aan bij. PBS is door de hele school heel herkenbaar met duidelijke gedragsregels en een beloningssysteem voor afgesproken gedrag. Deze afspraken gaan over omgang met elkaar en over de gewenste leerhouding. Naast PBS gebruikt het team in alle groepen een methode voor burgerschap en sociale integratie. Als onderdeel hiervan werken leerlingen uit de bovenbouw als mediator tijdens de pauzes. De thema's uit de methode worden per groep, indien nodig, steeds directer gekoppeld aan de analyse en conclusies van de uitkomsten van metingen naar sociaal-emotionele ontwikkeling. Ten slotte werkt de school met groepsplannen sociaal gedrag en leren-leren, waarin beredeneerd en gedifferentieerd doelen en interventies voor het gewenste sociaal gedrag van leerlingen zijn bepaald.

Kwaliteitsgebied Onderwijsresultaten		Onvoldoende	Voldoende	Goed	N.t.b.
OR1	Resultaten				•

Onderwijsresultaten

Resultaten al jaren boven de voorlopige normen

We beoordelen de cognitieve eindresultaten van de school niet, omdat voor het SBO nog geen definitieve normen zijn vastgesteld.

Afgezet tegen de voorlopige inspectienormen, valt op dat De Wijngaard de afgelopen jaren ruim boven deze voorlopige normen scoort.

De school werkt opbrengstgericht en heeft ambitieuze doelstellingen. Een ontwikkelkans voor de school is om bij de eindopbrengsten ook andere onderdelen dan rekenen, begrijpend lezen en technisch lezen in beeld te brengen, zoals de mondelinge taalvaardigheid, de zaakvakken en de creatieve vakken.

Kwaliteitsgebied Kwaliteitszorg en ambitie		Onvoldoende	Voldoende	Goed
KA1	Kwaliteitszorg			•
KA2	Kwaliteitscultuur			•
KA3	Verantwoording en dialoog		•	

Kwaliteitszorg en ambitie

Opbrengstgericht werken staat in kwaliteitszorg centraal

De school heeft een eigen kwaliteitsbeleid van waaruit zij zicht houdt op de onderwijskwaliteit. Het team heeft haar leerlingenpopulatie in beeld en volgt en analyseert de resultaten van haar onderwijs. De directie geeft blijk van onderwijskundig leiderschap, heeft duidelijk voor ogen wat zij met De Wijngaard wil bereiken en werkt gezamenlijk met het team gericht aan het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Een ononderbroken ontwikkeling staat hierin centraal. Hierin betreft De Wijngaard ook meerdere andere disciplines binnen en buiten de school, zoals de logopedist, kinderfysiotherapeut, school maatschappelijk werk, de jeugdarts en kinderpsychiatrie. De school evalueert de verbeteractiviteiten en zorgt dat gemaakte afspraken duidelijk zijn voor het team. Hier schakelt zij ook externen voor in. Sinds meerdere jaren wordt de kwaliteitszorg op deze planmatige wijze aangepakt. Voorbeelden zijn de hele aanpak van veiligheid en pedagogisch klimaat, het huidige project motiverend lezen en de uitwerking van de didactische vakken in schoolstandaarden.

Leren van en met elkaar is werkwijze van De Wijngaard

Het team werkt planmatig aan verbeteringen op basis van verbeterplannen. Er is een breed draagvlak en een gedeelde ambitie om aan de kwaliteit van het onderwijs te werken, voorbeelden hiervan zijn de totstandkoming van het beknopte heldere jaarplan en het teambrede scholingsplan. Alle teamleden zijn mede verantwoordelijk voor bepaalde verbetertrajecten, ieder vanuit de eigen specialisatie. De intern begeleider bezoekt veel lessen in het kader van opbrengstgericht werken en bespreekt deze na. Ook organiseert de school regelmatig studiedagen.

Leren van en met elkaar uit zich ook in collegiale consultatie, het gezamenlijk

maken van analyses en het gericht inwerken en begeleiden van nieuwe leerkrachten.

Dialogoog en verantwoording

Als het gaat om de verantwoording en dialoog dan vindt dit in ruim voldoende mate plaats. De school betreft het bestuur en de medezeggenschapsraad bij haar beleids- en besluitvorming. Ook ouders worden regelmatig bevroogd op specifieke onderwerpen of in meer algemene tevredenheidsonderzoeken. Gedurende het schooljaar informeert de school haar ouders door ouderavonden, de nieuwsbrief, mails en per groep ook via Klasbord. Ouders zijn tevreden over de verantwoording en de communicatie van de school.

3.2 Overige wettelijke voorschriften

De inspectie concludeert dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.

4 REACTIE VAN HET BESTUUR

Dit rapport beschrijft de oordelen van de inspectie over de kwaliteit van het onderwijs op SBO De Wijngaard.

We hebben de school en het bestuur gevraagd om de ontwikkelrichting aan te geven op basis van de eigen kwaliteitsoordelen en die van de inspectie.

Hieronder geeft het bestuur zijn reactie:

In dit schrijven geven wij een beknopte inhoudelijke reactie op de bevindingen van het kwaliteitsonderzoek d.d. 13 en 15 juni 2017. In deze reactie zullen wij aangeven hoe wij de bevindingen uit het onderzoek betrekken bij de verdere ontwikkelingen van de school.

Bevindingen uit het onderzoek in relatie tot schoolontwikkelingen:

1. Doel: het taalaanbod binnen De Wijngaard wordt geoptimaliseerd

Vakgebied	Wat	Wanneer
Mondelinge taalvaardigheid	<u>Context:</u> De arrangementkaarten Taal zijn in schooljaar 2016 – 2017 ontwikkeld door de intern begeleider in samenwerking met de logopedist. Het woordenschatonderwijs is opgenomen in de arrangementen/ het onderwijsaanbod. De methode Taal Actief is leidend voor ons Taalonderwijs. <u>Aanpak:</u> De arrangementkaarten Taal worden geïmplementeerd	Schooljaar 2016 - 2017 Schooljaar 2017 - 2018

Aanvankelijk lezen	<u>Context:</u> In schooljaar 2016 – 2017 is motiverend lezen volgens de LIST – principes ingevoerd. Voor groep 3 (aanvankelijk lezen) betekent dit implementatie van “het blokkenmodel” en bij een hoger AVI – leesniveau “hommellezen”. De huidige aanvankelijk leesmethode voldoet onvoldoende. Na onderzoek is besloten “Lijn 3” als nieuwe methode voor aanvankelijk lezen in te voeren. <u>Aanpak:</u> Lijn 3 wordt geïmplementeerd en opgenomen in de arrangementkaart aanvankelijk technisch lezen.	Schooljaar 2016 - 2017 Schooljaar 2017 - 2018

Spelling	<u>Context:</u> De methode Spelling langs de Lijn is in alle groepen ingevoerd. Wij vinden de resultaten van spelling te laag. Daarnaast is de ervaring van leerkrachten dat de methode Spelling langs de Lijn onvoldoende biedt voor een voldoende niveau van de spellingvaardigheden van leerlingen. De uitgever van Spelling langs de Lijn heeft recent een overzicht met herhaalcategorieën aangeleverd die opgenomen kunnen worden in het spellingsaanbod. <u>Aanpak:</u> De herhaalcategorieën worden opgenomen in de planning van het spellingonderwijs en -aanbod. Een pilotgroep onderzoekt of Taal Actief – Speling beter aansluit bij de onderwijsbehoeften van onze leerlingen.	Schooljaar 2016 - 2017 Schooljaar 2017 - 2018 - Tot kerst: onderzoeksfase pilotgroep - Na januari meting CITO: duiden van de resultaten en inzet van methodes - Spellingaanbod aanpassen op basis van ervaring en data

2. Doel: het aanbod van leren – leren wordt verdiept en verbreed

Vakgebied / ontwikkelgebied	Wat	Wanneer

Leren - leren	<u>Context:</u> Onder leiding van de CED – groep is het doelgericht werken volgens het OC aan leren – leren geïmplementeerd. Leerkrachten ervaren echter dat de huidige aanpak onvoldoende leidt tot het behalen van de doelen en het aanleren van gedrag. <u>Aanpak:</u> Het aanbod van leren – leren gekoppeld aan de leerlijn van het CED wordt inhoudelijk gevuld door het ontwikkelen van lessen en het oriënteren op lessenseries die beschikbaar zijn op de markt, bijvoorbeeld gekoppeld aan het leren gebruiken van een agenda.	Schooljaar 2016 - 2017 Schooljaar 2017 – 2018 - Oktober: werkervaring met 2 collega-scholen waar leerkrachten het leren – leren aanbod inhoudelijk gaan vullen

3. Doel: de kwaliteit van uitleg en de organisatie van het klassenmanagement wordt *waar nodig* geoptimaliseerd, waardoor afstemming op de verschillende onderwijsbehoeften beter vorm kan krijgen.

Vakgebied / ontwikkelgebied	Wat	Wanneer

